

NEVOILE ACTUALE ALE SATULUI ȘARD

Prof. MARIAN MUNTEAN

Satul ȘARD face parte din comuna IGHIU județul ALBA și este pomenit pentru prima data în documente în anul 1238 sub numele de VILLA ȘARD, iar în anul 1299 sub denumirea de "tetra domini episcopi (de ALBA-IULIA), Sard vocata," ceea ce demonstrează preponderența proprietății funciare maghiare asupra pământului, în special a Bisericii Romano-Catolice de Alba-Iulia. În 1347 Șard, 1364 libertas popolorum seu iobagionum nostrorum (episcopi) de Șard, 1367, Șard, 1733, Șard, 1760-1762 Șard, 1850 Șard, 1854 Șard.

Documentele istorice atestă existența unei localități cunoscută sub denumirea de VILLA SANCTI MARTINI pe moșia actualului sat ȘARD, în nordul Dealului Dumbrava. Ruinele ce se află aici, indică existența ei. Nu se cunosc cauzele dispariției acestei asezări.

Satul ȘARD face parte din zona preorășenească a orașului ALBA-IULIA, fiind situat în centrul teritoriului județului ALBA. Drumul național D.N. 74 și calea ferată normală ALBA-IULIA-ZLATNA străbat partea de S a satului, asigurând legăturile de circulație și transport cu reședința de județ.

Situat în SV-Depresiunii Transilvaniei, la poalele Munților Trasau, în fostul culoar al Mureșului și în NV-Dealului Bilag, udat de cursul inferior al Ampoiului - satul Șard beneficiază de complexitatea și varietatea reliefului, climatului continental cu ușoare nuanțe de excesivitate, determinate de procesele de fohnizare ale aerului, care coboara pe clina estică și sud-vestică a Munților Trasau, în culoarul Mureșului având influență asupra vegetației, solurilor și a utilizării agricole a terenurilor.

Activitatea economică a fost stimulată de existența, încă din antichitate a unor drumuri pietruite, care au dinamizat circulația, determinând nașterea unor așezări rurale tradiționale cu un potențial economic ridicat, legat și de condițiile pedoclimatice care au favorizat dezvoltarea viticulturii pe pantele sudice și sud-estică ale Dealului Bilag și a

culturilor cerealiere și de plante industriale pe podul teraselor și în culoar.

Vatra satului ȘARD este situată în fostul culoar al Mureșului, pe podul terasei a III-a, a fostului curs al Mureșului (actuala luncă a Ampoiului și a Văii Mari) în suprafață de 145 ha, beneficiind de terenuri plane, favorabile grupării construcțiilor, în cadrul unei vître mai închegăte.

Satul are o formă areolară și o structură adunată.

Satul are un grad de dispersare mijlociu, ilustrat de indicele de dispersie de valoarea - 3.00.

Indicele de centralitate în raport cu centrul de comună este 2,00.

Gradul de polarizare în raport cu satele din jur are valoare mare (11.8).

Dintre cele 5 sate ale comunei IGHIU, ȘARDUL are cel mai ridicat potential de poziție, fiindcă prin el trece D.N. 74, calea ferată normală ALBA-IULIA-ZLATNA, plus drumul județean ALBA-IULIA-ȘARD-IGHIU-BUCEREA VINOASA-CRICĂU-GALDA DE JOS (cunoscut pe la 1346 sub numele de "VIA LAPIDEA").

Satul dispune de 512 gospodarii, 533 locuințe și de o suprafață locuibilă de 21216 m².

În 1 iulie 1999 - Șardul avea o populație de 1825 locuitori; născuti vii - 9, morți - 16, spor natural - 7; structura pe sexe - masculin 896 (49%), feminin 929 (51%); structura pe grupe de vîrstă: grupa tinerilor între 0-20 ani - reprezentă - 517 (28,26%); grupa adulților între 20-60 ani reprezintă 921 (50,30%); grupa bătrânilor peste 60 de ani reprezintă 391 (21,39%); structura socio-profesională: agricultura 101; industrie prelucrătoare 187; energie electrică, termică și gaze - 6; construcții 12; comerț 16; transporturi 25.

Numărul populației active la recensământul din 1992 a fost de 445 persoane din care: masculin 291 și feminin 154.

Populația inactivă la recensământul din 1992 era de 1061 persoane din care: barbati

455 și femei 606. Din cei 1061 persoane inactive: 293 elevi și studenți; 367 pensionari; 174 persoane casnice; 214 persoane întreținute și 15 alte situații.

Gradul de echipare tehnică este reprezentat de rețeaua de căi de comunicație (D.N. 74, drumul județean ALBA-IULIA-ȘARD-IGHIU-BUCERDEA- VINOASA-CRICAU-GALDA DE JOS, calea ferată ALBA-IULIA-ZLATNA și telefonia digitală prin fibră optică având o stație de 400 linii), rețeaua electrică și de gaze naturale. Alimentarea cu apă se face din fântani.

Gradul de dotare social-culturală este reprezentat de o gradinită cu două săli de grupă și un număr de 50 preșcolari și două educatoare, școală generală cu clasele I-VIII - cu 9 săli de clasă, laborator și sala de sport și un număr de 183 elevi și 14 cadre didactice.

Există o sală de nunti cu o capacitate de 500 de locuri. Dotările sanitare sunt reprezentate de un dispensar medical cu 3 medici, 2 asistente și o farmacie.

Serviciul religios este asigurat de o biserică ortodoxă cu 2 preoți, o biserică reformată, un locaș de cult baptist, unul creștin după evanghelie și unul pendicostal.

In sat își desfășoara activitatea o moară particulară de mare capacitate, o brutărie privată și o stație PEKO tot particulară.

In sat există 10 unități comerciale private reprezentate prin magazine mixte, alimentare, bufete și buticuri.

Orice colectivitate umană, pentru supraviețuire și progres se înscrise în sfera unor nevoi de esență diferită pe care și le satisfacă în măsură în care este organizată societatea și nivelele la care s-a ajuns din punct de vedere al populației. După specificul și importanța lor nevoile se subdivid în: primare și secundare. Nevoile primare, la randul lor, sunt primordiale și esențiale.

Nevoile primordiale sunt cele legate de asigurarea hranei. Ele au prioritate absolută și sunt generale.

In condiții pedoclimatice normale cu temperaturi moderate și cantități de precipitații de 500-600 mm anual se poate asigura necesarul de cereale, ulei, zahăr, fructe și struguri pentru populația satului. În anii cu umiditate crescută (1990-1999) cantitatea de hrănă obținută prin cultura plantelor și creșterea animalelor a fost dublă decât nevoie asigurându-se o rezervă alimentară pentru încă un an și jumătate în

caz de secetă, în anul 2000 seceta prelungită din luna iunie și cea care se prognosează pentru iulie-august va compromite total culturile agricole, fiind nevoie să se apeleze la rezervele alimentare ale fiecarei familii.

Nevoile esențiale se subdivid în nevoi de prima și a doua prioritate. Ele vizează deservirea comercială, școlară, sanitatără, de comunicație și transport.

Prima prioritate constă în deservirea școlară, efectuarea cumpărăturilor casnice, a transportului și pentru îngrijirea sanatatii.

Deservirea școlară în satul ȘARD este corespunzătoare sub raportul bazei tehnico-materiale (cladire școlară etajată, iluminată cu curent electric și încălzită cu gaze naturale, sala de sport). Lipsesc dotarea cu mijloace de învățământ moderne (în special calculatoare și informaticieni). Lipsesc de asemenea alimentarea cu apă curentă a gradinetei și a școlii, baza sportivă și un atelier școlar mecanic pentru întreținerea spațiilor școlare.

Sistemul sanitării pentru întreținerea sănătății beneficiază de o clădire corespunzătoare dotată cu cabine medicale și o farmacie privată.

Dispensarul medical s-a transformat într-un centru de zi dotat cu aparatură medicală modernă, medici specialiști și o stație de salvare. O nevoie cerută de cetățenii satului realizată până în prezent.

Căile de comunicație și transport. Satul ȘARD este străbatut de D.N. 74 re 2,5 km iar de calea ferată pe 6 km.

Drumul Național 74 este o șosea strategică cu dale de beton.

Drumul Național are legătură cu drumul județean care străbate satul, de asemenea asfaltat.

Din 1999 satul ȘARD a fost conectat la rețeaua digitală prin fibra optică având o stație de 400 linii.

Legatura cu ALBA-IULIA (8km) se realizează cu autobuzele TRANSCOM-ALBA-IULIA, AUTOTRANS, autobuze și microbuze particulare și cu trenul.

Satul este complet electricificat. Dintre un sondaj în randul locuitorilor s-a constatat că 80% din totalul gospodarilor cer curent trifazic pentru funcționarea normală a utilajelor pentru repararea hranei animalelor și pentru atelierele mecanice și de tâmplarie.

Tot dintr-un sondaj s-a constatat că peste 90% din locuitorii satului cer introducerea televiziunii prin cablu.

Spațiile comerciale asigura-

aprovisionarea populației cu produse, alimente (mai puțin produse de sera și fructe tropicale), bere și alte produse alcoolice. Tot din sondajul efectuat în rândul populației s-a evidențiat cererea de produse textile, tricotaje, confecții, marochinărie, unele agricole de strictă necesitate (sape, hărleți, lopeți, greble, coase, seceri, fierăstrăie etc.).

A doua prioritate constă în asigurarea serviciilor de sănătate, diverse reparații, poștă și plată impozitelor.

Nevoile secundare s-au dezirabile sunt de a treia și a patra prioritate și constau în întâlniri publice, vizite sociale, evenimente sociale, sport etc.

Satisfacerea nevoilor rurale se corelează cu distantele în raport cu orașul (Alba-Iulia), cu gradul de modernizare a retelei de drumuri, cu numărul, diversitatea, calitatea și plasamentul spațial al dotărilor și coeziunea vietii sociale și tradiții.

La nivelul ruralului nevoile primordiale se satisfac cu oarecare dificultate atât datorită puterii de cumpărare reduse cat și prezentei unei rețele comerciale care asigura doar parțial și la produsele considerate de bază (zahar, pâine, ulei), această regula nu se potrivește satului ȘARD, unde puterea de cumpărare este mare, iar unitățile comerciale satisfac în general cererea de produse agroalimentare, datorită apropierei de oraș.

Există la nivelul ruralului o anomalie generală din punct de vedere al satisfacerii nevoilor prin slabă capacitate a acestuia de a transforma materiile prime agricole în bunuri alimentare vitale. Un circuit nefiresc al produselor agricole ce se impune a fi grabnic corectat.

Urbanul a monopolizat atât producția de bunuri alimentare cat și cea a produselor industriale de uz casnic și gospodăresc specifice ruralului.

Nevoile secundare au prin natura lor o frecvență mai redusă. Generalizarea acestei categorii de nevoi indică o remarcabilă coeziune de dezvoltare a ruralului, o apropiere sensibila fata de urban. La nivelul județului ALBA, cu excepția unei tradiții păstrate, această categorie de nevoi a avut o motivație exogenă, ele neavându-și sorgintea în evoluția normală, firească a ruralului. Ele se adaugă la sumumul de motivații care amplifică decalogul dintre rural și urban.

E venimentele din decembrie 1989 tragice prin tributul de sange și autodistrugeri masive de bunuri și immobile, au marcat începutul etapei dezorganizării structurale a

ruralului din România.

Această fază de început se caracterizează prin procese rapide de input-output în domeniul rural și prin dezorganizarea generalizată a fostelor C.A.P-uri. Este o etapa marcată de puternice convulsii în domeniul rural, generate de repunerea în posesie a țăranilor asupra pământului. Timpul constrâns al ruralului se amplifică prin creșterea alarmantă a numărului de țărași, dar și a altor categorii de persoane aflate în procese pentru redobândire și succesiune funciară.

In plan teritorial scad vertiginos suprafetele înșămânțate, numărul de animale, producția agricolă în general. Aceste elemente se resimt și în satul ȘARD.

C.A.P. ȘARD - deși a fost o unitate agricolă socialistă, prin oamenii care lucrau și modul de organizare și funcționare a fermelor - a fost mai degrabă "cooperativă agricolă de tip occidental", care nu a respectat niciodată prescripțiile comuniste și deciziile venite de la județ, care a asigurat producție agricolă în cantități îndestulătoare pentru fiecare familie din sat, iar ferma zootehnica model, un adevărat complex agroindustrial a asigurat exportul de carne a județului.

Aceasta zestre materială a fost licitată și înstrăinată, o parte distrusă. Toata avuția fostului C.A.P. a fost spulberată în cîteva lumi, pământurile și viile, fanetele și păsunile au fost date foștilor proprietari.

Fărâmîțarea solelor de cultură, lipsa banilor pentru mecanizarea și chimizarea culturilor a adus la îngustarea gamei sortimentale a tipurilor de culturi (s-au redus drastic suprafetele ocupate cu plante tehnice, predominând culturile de porumb și grâu), producții din ce în ce mai mici la ha., abandonarea unor terenuri (trecerea lor în părloagă) și reducerea productivității solului cu consecințe grave pentru generațiile viitoare.

Cea mai modernă plantătie de vie după o exploatare intensivă de 20 de ani și apoi împărțită oamenilor, care nu dispun de bani pentru tratamente fitosanitare a determinat distrugerea ei pe 30 ha.

Din acest punct de vedere care sunt nevoile taranilor din satul ȘARD?

1. Construirea unor mari asociații agricole specializate în culturi de câmp, cultura vitei de vie, zootehnic sau mixte, pe principiile economiei de piata. Trebuie să se organizeze suprafetele agricole în ferme

optim dimensionate și amplasate în vederea concesionarii lor (acele care aparțin domeniului public).

2. Cumpărarea de tractoare, mașini agricole și utilaje, îngrășăminte chimice, benzina și motorină la schimb cu produse agricole destinate industrializării și exportului.

3. Sprijinirea producătorilor agricoli cu credite cu dobândă redusă pentru a putea să și înființeze culturi agricole în fiecare an, iar prețul de vânzare a produselor să acopere cheltuielile.

4. Sprijinirea finanțieră de către stat a refacerii lucrărilor de îmbunătățiri funciare care s-au deteriorat (canale de drenaj și combaterea eroziunii satului).

5.. Sprijinirea tinerilor specialiști din sat în vederea constituirii unor ferme agricole model de tip occidental de către întreaga comunitate rurală.

BIBLIOGRAFIE

1. Morariu, T., Bogdan, O., Maier, A. *Județul ALBA*, Colectia județele Patriei, Institutul de Geografie, Edit. Acaderniei, București, 1980.
2. Muntean, Marian. *Populația și economia județului ALBA*, în "Repere geografice", Universul Catedrei, Nr. XXI, ALBA-IULIA, 1995.
3. Suciu, C.: *Dictionar istoric al localitatilor din Transilvania*, vol. I și II. Edit. Acaderniei, București, 1968.
4. Surd, Vasile. *Rural Space and Regional Development*. Edit. STUDIA, CLUJ-NAPOCA, 1999.
5. x x x x; *Buletin de Informare: Statistica D.G.I.S. ALBA* - numerele I- XII/ 1999 .

Ştiați că...

... cea mai mare pădure acoperită de nori din lume, Onteverde (Costa Rica), situată între 1440 și 1880 m altitudine, adăpostește pe cele 10500 hectare protejate ale ei – circa 2500 de specii de plante, 400 de păsări și peste 200 de mamifere?

... aproximativ 75 de milioane de locuitori din Bangladesh ar putea fi intoxicați cu arsenic? Otrava, cel mai probabil provenită din Gange, a fost descoperită în numeroasele puțuri săpate de organizațiile umanitare în vederea asigurării necesarului de apă al țării.

... cel mai arid loc de pe Pământ este localitatea Kalma, din Deșertul Atacama (Chile), unde nu au căzut niciodată precipitații? Cea mai lungă secetă s-a înregistrat în același deșert, unde nu au căzut precipitații timp de 400 de ani, până în 1971.

... cele mai mari granule de grindină căzute s-au înregistrat la Coffeiville (Kansas, SUA), în data de 3 septembrie 1970? Acestea cântăreau până la 750 g și măsurau până la 19 cm în diametru și 55,45cm în circumferință.

... cel mai întins iceberg din lume a fost descoperit de U.S. Glacier în data de 12 noiembrie 1956, la 240 km vest de Insulele Scott, din Pacific, fiind un iceberg atlantic tubular, cu o suprafață de peste 31000 kmp lungime și 97 km lățime, depășind prin dimensiuni suprafața Belgiei? Cel mai înalt iceberg a fost descoperit de U.S.S. Elsbreker East Wind, la vest de Groenlanda, în 1985, măsurând 167m.

... cea mai mare insulă de pe Glob este Groenlanda, având suprafață de 2138800 kmp?

... peninsula cea mai mare de pe Glob este Peninsula Arabică cu o suprafață de 2730000 kmp?

... cea mai puternică erupție vulcanică înregistrată de istorie s-a produs la 27 august 1883 în Indonezia, când vulcanul Krakatau a azvârlit la mare înălțime, timp de 10 zile, cenușă pe o arie având o rază de 5300 km?